

Asia: VN/7059/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnoksessa ehdotetut muutokset vaikuttaisivat sellaisten Suomessa asuvien ulkomaalaisten asemaan, jotka haluavat asua maassa pitkäaikaisesti tai pysyvästi, ja jotka eivät ole Euroopan unionin kansaisia.

Luonnoksen lähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti pysyvän oleskelun edellytyksien tiukentaminen, ja valtaosan hakijoista olisi osoitettava uusien edellytysten täyttyminen. Osa voisi edelleen saada pysyvään oleskeluun oikeuttavan luvan neljässä vuodessa, osalta vaadittaisiin muutamaa vuotta pidempää oleskelua ja osalla pysyvän oleskeluluvan saaminen voisi viivästyä huomattavasti tai estyä kokonaan. Luonnoksessa ehdotettujen muutosten yhteisvaikutusten arviointi on haastavaa, mikä tulee aiheuttamaan merkittävää epävarmuutta pysyvän oleskeluluvan hakijoille. Aalto-yliopisto katsoo kokonaisuuden muodostavan riskin onnistuneelle kotoutumiselle ja osajien pitovoimalle.

Suomen pitovoimaa edistää kuitenkin ehdotus siitä, että pysyvän oleskeluluvan voisi saada suorittamalla suomalaisen yliopiston alemman tai ylemmän perustutkinnon tai jatkotutkinnon. Tällöin oleskelulupaan ei liittyisi vaatimusta tietyn pituisesta oleskelusta. Lisäksi näiltä hakijoilta vaadittaisiin vähintään kehittyvää suomen tai ruotsin kielen taitoa. Aalto-yliopisto kannattaa ehdotusta.

Osaajien liikkuvuus rakentaa suomalaisten toimijoiden verkostoja ja mahdollisuuksia kansainvälisessä kilpailussa menestymiseen. Kuten tuoreessa Kasvuriihi-työryhmän loppuraportissa todetaan, syvälliset yhteydet tutkimusorganisaatioihin tarjoavat mahdollisuuden tuoda innovaatioita Suomeen. Ehdotettu sääntely ei toimi tarkoituksenmukaisesti esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö väittelee tohtoriksi Suomessa, työskentelee sen jälkeen ulkomailla ns. post doc -vaiheessa ja palaa Suomeen. Luonnoksesta jää epäselväksi, miten laki tulkittaisiin, jos oleskeluluvan hakija on suorittanut suomalaisen yliopiston myöntämän yhteisohjatun tohtoritutkinnon, joka sisältää neljän vuoden aikana 12-24kk oleskelua Suomen ulkopuolella. Rajanylitysoikeuteen vaadittava fyysinen voimassa oleva oleskelulupakortti aiheuttaa ongelman oleskelulupien nivelvaiheeseen sijoittuvissa työmatkoissa.

Oleskelulupaan lisättävät uudet vaatimukset kielitaidon osoittamisesta voivat aiheuttaa uusia lupaprosessin pullonkauloja. Tällä hetkellä yleistä kielitutkintoa edellytetään ainoastaan kansalaisuutta hakevilta, mutta siitä huolimatta koeajan saaminen on erittäin vaikeaa. Luonnoksessa ehdotettujen muutosten myötä yleisten kielitutkintojen kysyntä kasvaisi. Yleisten kielitutkintojen resursointi ja riipeä kehittäminen ovat erittäin tärkeitä toimenpiteitä, jotta oleskeluluvan edellytysten osoittamiseen on tosiasiallinen mahdollisuus. Aalto-yliopisto ehdottaa, että luonnoksen lukuun 9 Toimenpano ja seuranta lisätään yleisten kielitutkintojen seuranta, johon osallistuisivat myös työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö.

Luonnoksessa ehdotetaan, että suomessa yliopistotutkinnon suorittaneelta vaaditaan kehittyvää kielitaitoa, joka vastaisi eurooppalaisen viitekehyksen tasoa A2. Oleskeluluvan edellytys olisi mahdollista osoittaa vähintään viidentoista opintopisteen suomen tai ruotsin kielen opinnoilla, yleisellä kielitutkinnolla tai valtionhallinnon kielitutkinnolla. Jotta pysyvän oleskeluluvan hakeminen onnistuu hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti valmistumisen jälkeen, on keskeistä varmistaa, että kielivaatimus on kohtuullinen kahden vuoden intensiivisen maisterin tutkinnon ajalle eikä siitä muodostu pullonkaulaa lupaprosessiin. Luonnoksen voidaan katsoa toteuttavan näitä periaatteita. Korkeakoulujen on tarpeen käydä yhdessä keskustelua kielitaidon arvioinnista.

Ulkomailla suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen tunnustamisen tarpeen arvioidaan kasvavan, sillä tällainen tutkinto on yksi kriteeri pysyvän oleskeluluvan hakemiseen normaalitilannetta nopeammin. Luonnoksessa ei mainita poikkeuksia EU-maissa suoritettujen tutkintojen suhteen. Osana prosessia Opetushallitus voi pyytää korkeakoululta lausuntoa tutkinnon rinnastamisesta, eli hallinnollinen työmäärä kasvaisi myös korkeakouluissa lain myötä. Luonnoksesta ei käy ilmi arviota näiden lausuntojen määrästä.

Mäkitalo Minna
Aalto-yliopisto